

LA DEFINICIÓ DELS GRUPS SOCIALS A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. UN PROBLEMA TEÒRIC I METODOLÒGIC.

Tesi de Doctorat presentada al Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. 1994

«L'objectiu d'aquesta tesi és l'anàlisi de l'estructura social de la Regió Metropolitana de Barcelona a partir de les noves propostes teòriques sobre les característiques de les classes socials a les societats occidentals i a partir de les dades de l'Enquesta Metropolitana de Barcelona. En la determinació dels grups socials hi intervenen indicadors com l'ocupació, l'edat, l'accés a l'educació, el lloc de naixement, etc. que permeten definir les homogeneïtats i diferències internes de dos grans grups: la classe treballadora i la classe mitjana.»

L'AUTOR

CRISTINA SÀNCHEZ MIRET, ha obtingut el títol de Doctor en Ciències Polítiques i Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona.

La delimitació de les classes socials a les societats occidentals actuals és molt complexa i això ha provocat l'ampliació d'un dels debats més arrelats en la sociologia: la naturalesa i característiques dels grups socials.

Les propostes teòriques han estat diverses, però la seva validació empírica ha estat absent de molts estudis sociològics i, per tant, existeixen fortes discrepàncies sobre la capacitat explicativa d'aquestes propostes.

L'objectiu d'aquesta tesi doctoral és realitzar l'anàlisi d'una societat concreta —la Regió Metropolitana de Barcelona— a partir de l'estudi de les propostes teòriques més recents d'anàlisi de l'estructura social a les societats occidentals i les dades de l'Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona.

La tesi consta de tres grans parts: el marc teòric de la tesi, el plantejament metodològic de la investigació que s'ha dut a terme i els resultats obtinguts.

En termes generals, els temes centrals que el debat sobre l'estructura social ha afrontat en els darrers tres anys han estat: els canvis en la possessió del capital i la invisibilitat de la classe domi-

nant; el problema de la classe o classes mitjanes: divisió interna i límits; i la deshomogeneïtzació de la classe treballadora.

En la tesi es teoritza hipotèticament el lligam entre ocupació i classe social. No s'analitzen les dades des de categories de classe ja predeterminades que engloben d'una manera o una altra la diversitat d'ocupacions de l'individu, sinó que es considera la constatació de la forma que pren aquell lligam com una pregunta clau de la investigació.

A partir de la informació sobre comportaments de la població que ofereix la base de dades de l'Enquesta Metropolitana, es construeixen diversos indicadors d'hàbits de classe que acaben configurant quina és l'estructura social de la Regió Metropolitana de Barcelona.

Corroborant les hipòtesis sobre el mapa de classes es pot afirmar que existeixen dues grans classes socials, no monolítiques, a la Regió Metropolitana de Barcelona: la classe treballadora i la classe mitjana. Aquesta darrera es pot dividir segons la propietat o no dels mitjans de producció en dos: la vella classe mitjana i la nova classe mitjana.

S'assenyala un conjunt de desigualtats globals

entre la classe treballadora i la classe mitjana, però es fan notar, en canvi, afinitats notables entre elles: per exemple, la grandària de les llars i el tipus de família i d'organització familiar. En aquest sentit estan desapareixent les especificitats de

classe, s'ha generalitzat la família nuclear, s'ha produït en tots els grups una reducció de la natalitat que situa el nombre de fills entre un i dos.

ÍNDEX

I. PRESENTACIÓ

Tema i objectius de la tesi
Estructura de la tesi

II. INTRODUCCIÓ

L'estudi de les desigualtats
Estructura i classe social

III. PROBLEMES TEÒRICS EN LA DEFINICIÓ DE LES CLASSES SOCIALS A LES SOCIETATS AVANÇADES

L'evolució de la societat industrial: canvis en el capitalisme
Els grups socials
El gènere i l'estructura social

IV. EL MODEL D'ANÀLISI DE LES CLASSES SOCIALS A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA

Classe objectiva i classe subjectiva
Ocupació i classe social
L'anàlisi empírica de les classes socials a partir de les categories ocupacionals
Conclusió

V. LES HIPÒTESIS SOBRE LES CLASSES SOCIALS A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA

Hipòtesis sobre la definició de les classes socials
El mapa de classes de la Regió Metropolitana de Barcelona

VI. EL TRACTAMENT DE LES DADES

Disseny de la investigació empírica
L'abast de la mostra
Les variables de definició dels grups socials

VII. ELS RESULTATS

La definició dels grups socials
Els grups socials de la Regió Metropolitana de Barcelona

VIII. CONCLUSIONS

Hipòtesis sobre la definició de les classes socials
Les classes socials de la Regió Metropolitana de Barcelona

IX. BIBLIOGRAFIA

X. ANNEXOS

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

ÈXIT I FRACÀS ESCOLAR A CATALUNYA.

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1994

«Estudi que ha durat dos anys (1992-1994) i que partint de la definició més comuna sobre fracàs escolar, és a dir, la no-adquisició en el temps previst dels coneixements i les habilitats marcats als programes dels diferents nivells de la institució escolar, ha plantejat una recerca amb visió interdisciplinària integrant les aportacions fetes des de la sociologia, la pedagogia i la psicologia, amb una concepció àmplia del fracàs que supera les visions reduccionistes ideològiques del concepte.»

L'AUTOR

CENTRE D'INICIATIVES I RECERQUES EUROPEES A LA MEDITERRÀNIA (CIEM). Equip de direcció: Joaquim Casal, Jaume Funes, Oriol Homs i Jaume Trilla. Equip d'investigadors: Antoni Marín, Xavier M. Celorrio i Neus Roca.

La recerca té com a propòsit elaborar un diagnòstic global sobre el fracàs escolar, interpretant la significació i l'articulació dels elements que el constitueixen. Es valora el fracàs escolar com a resultat d'un procés interactiu a tres bandes: l'origen social i l'entorn social i cultural pròxim a l'individu, el tipus de centre escolar on conviu, i l'evolució de l'individu en el desenvolupament de capacitats o discapacitats i en el de la personalitat. La recerca ha comportat un treball dividit en tres grans fases. Durant la primera fase es va fer l'estudi documental i la revisió bibliogràfica per contextualitzar l'estat de la qüestió sobre el tema. Durant la fase intermèdia es van concretar les estratègies metodològiques que estructuraven el disseny final de la recerca. L'última gran fase ha començat amb l'execució del treball de camp i les successives etapes de codificació i tractament de dades i ha culminat amb l'aplicació del pla d'anàlisis i la interpretació dels resultats. La mostra amb la qual s'ha treballat aplega un total de 2.651 alumnes i 71 escoles. Els enquestats han estat un total de 909 alumnes a 31 escoles d'EGB, 905 alumnes de 22 centres de BUP i 837 alumnes de 18 centres d'FP. El volum d'alumnat no enquestat

però sí registrat per ser membre de les generacions estudiades suma un total de 5.517 alumnes. S'han escollit aleatòriament els grups-classe dels cursos terminals del cicle: 8è. d'EGB, 3r. de BUP, 2n. d'FP1 i 3r. d'FP2, estratificats segons la distribució als centres de Catalunya. Les conclusions a què s'ha arribat es refereixen estrictament a la comunitat educativa pública i privada subvencionada. A grans trets es pot afirmar que l'èxit i el fracàs es distribueixen de la manera següent: un 20% d'estudiants estan totalment integrats i tenen rendiments alts, un 33% amb una relació positiva però llunyana amb el sistema escolar, i un 40% amb problemes de rendiment i de relació. Aquestes dades posen de relleu que el fracàs escolar continua essent una realitat tan contundent que justifica nous esforços per conèixer la problemàtica amb profunditat i sobretot nous plantejaments per fer-hi front. Des d'aquesta perspectiva, els autors continuen explotant la informació recollida i voldrien encoratjar altres equips de recerca a la disposició dels quals posen la informació de base obtinguda. És necessari que a partir de les experiències acumulades, especialment per part de les escoles que més han estudiat la

qüestió, el fracàs escolar es prengui com a prioritat de primer ordre a afrontar per tal de millorar la qualitat dels processos d'aprenentatge i de relació dels joves amb el sistema educatiu. Una de les justificacions d'aquesta recerca és l'aportació que els

resultats poden fer per reflexionar sobre la implantació de la reforma del sistema educatiu que proposa la LOGSE.

ÍNDEX

I. DISSENY DE LA RECERCA

El fracàs escolar com a objecte d'estudi
Objectius de la investigació
Principals hipòtesis de treball
Estratègia metodològica
Fitxa tècnica de la mostra

II. ELS SUBJECTES ENTRE EL FRACÀS I L'EXCEL·LÈNCIA

El producte final: alumnes, diferències d'èxit en acabar alguns cicles escolars
Tipus d'estudiants: la diversitat d'actituds davant de les exigències escolars
Les persones que en resulten: autoconcepte i expectatives

III. FAMÍLIA I ESCOLA

El context generacional
Èxit escolar a EGB i perfils socials de les famílies
Èxit escolar a BUP i perfils socials de les famílies
Èxit escolar a FP1 i perfils socials de les famílies
Èxit escolar a FP2 i perfils socials de les famílies
Conclusions i discussió

IV. ESCOLES I DIVERSITAT D'ÈXIT

La dificultat de fer tipologies d'escoles
Les escoles d'EGB
Els tipus de centres i les desigualtats d'èxit a EGB
Els centres de BUP
Tipus de centres i diversitat d'èxit a BUP
Instituts i centres d'FP
Tipus de centres i diversitat d'èxit a FP
Conclusions de la discussió

V. L'ÈXIT I EL FRACÀS ESCOLAR SEGONS EL TERRITORI

Anàlisi de les freqüències
Tipologies de territoris. Una proposta operativa
Èxit escolar i territoris a EGB
Èxit escolar i territoris a BUP
Èxit escolar i territoris a FP

VI. LES GENERACIONS ESTUDIADAES

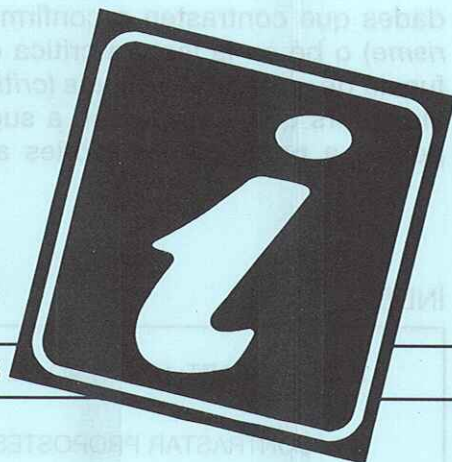
Balanç generacional a EGB
Balanç generacional a BUP
Balanç generacional a FP
Les dades estadístiques de tota la generació

VII. CONCLUSIONS GENERALS

APÈNDIX: SÍNTESE DELS PERFILS DE LES TIPOLOGIES

APÈNDIX BIBLIOGRÀFIC

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

PROPOSTES INNOVADORES PER REPENSAR L'ECONOMIA.

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1994

«A partir de l'observació de les disfuncions socials ocasionades per l'economia actual, aquest treball ressegueix i fa la síntesi dels aspectes més importants de l'obra de diversos autors que es proposen superar aquestes disfuncions: Maurice Allais (*Contra les rendes no guanyades*), Joan N. Casals (*El model sòlid*), Agustí Chalaux (*Racionalitzar la moneda*), Òscar Colom (*La transformació social*) i Jacques i Louise Duboin (*L'economia distributiva*). Es tracta d'una invitació al diàleg i, per tant, el llibre vol ser alhora provisional i innovador».

L'AUTOR

Equip d'ECOCONCERN coordinat per Emil Herbolzheimer, Martí Olivella i Stefano Puddu.

En les societats en transformació, com és ara la nostra, cal repensar l'economia per tal d'oferir camins que superin els carrerons sense sortida als quals han conduït les teories econòmiques dominants d'aquest segle. Una societat que és econòmicament liberal, tecnològicament revolucionària i socialment conservadora està condemnada a uns conflictes irresolubles. L'estudi pretén contrastar les visions d'alguns autors que han reflexionat sobre l'economia actual i que proposen algunes línies d'actuació que permetrien superar els desequilibris de la dinàmica econòmica actual. El treball es divideix en tres parts. La primera part ofereix la síntesi de les que s'han considerat principals aportacions dels autors i dels temes clau a desvelar. Els elements comuns de diagnosi i de proposta —*objectius i dispositius*— es resumeixen en breus capítols, precedits d'una mínima contextualització. En la segona part es recullen unes descripcions més extenses dels cinc models bàsics seleccionats. Es tracta de descripcions sintètiques que recapitulen els punts essencials de les propostes elaborades per Maurice Allais (*Contra les rendes no guanyades*), Joan N. Casals (*El model sòlid*), Agustí Chalaux (*Racionalitzar la moneda*),

Òscar Colom (*La transformació social*) i Jacques i M. Louise Duboin (*L'economia distributiva*). En cada cas es repassa la diagnosi que fa l'autor de les disfuncions actuals, i l'argumentació d'unes propostes que serviren de teràpia per a les disfuncions detectades. Cada escrit finalitza amb unes consideracions sobre la posada en pràctica de les propostes escollides. La tercera part recull més resumidament l'aportació d'altres cinc autors: Cristina Carrasco, André Gorz, Joan Martínez Alier, Antoni Ricart i David Schweickart. Cadascú aporta una reflexió valuosa, centrada sobre un àmbit concret: Cristina Carrasco sobre l'economia reproductiva i el treball de les dones; André Gorz i David Schweickart sobre nous principis d'organització del treball i del sistema productiu; Joan Martínez Alier sobre l'economia ecològica, i finalment, Antoni Ricart aporta una reflexió general sobre uns nous principis d'organització social. Dues prioritats han marcat el plantejament de l'estudi. S'ha volgut, en primer lloc, posar l'accent sobre la visió de conjunt, tractant d'abastar la complexitat dels problemes. La segona prioritat ha estat la de posar un èmfasi especial sobre les propostes. Massa sovint els estudis consisteixen en un recull de

dades que contrasten o confirmen teories (*empirisme*) o bé en la lectura crítica d'unes dades, en funció de valors determinats (*criticisme*). Són pocs els autors que s'atreveixen a suggerir noves propostes a partir d'unes teories adequades a uns

valors considerats com a desitjables (*constructivisme*). Els autors estudiats formen part d'aquest darrer grup.

ÍNDEX

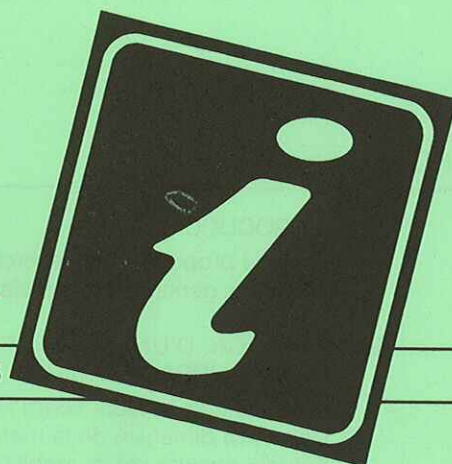
PRIMERA PART: UNA VISIÓ DE CONJUNT

- I. CONTRASTAR PROPOSTES PER DISSENYAR FUTURS POSSIBLES
- II. LA TRANSFORMACIÓ DE LA SOCIETAT A FINALS DE SEGLE
Un únic model econòmic internacional
Acceleració del canvi tecnològic
La transformació del treball
L'explosió demogràfica
Accentuació del cercle viciós entre competitivitat i creixement
- III. L'ECONOMIA FINANCERA, PRINCIPAL ELEMENT DISTORSIONADOR DE L'ECONOMIA
Desmitificar el mercat
Les quatre claus de la disfunció financera
- IV. CAP A UN SISTEMA D'ECONOMIA EQUILIBRADA I BENESTAR COMPARTIT
Disposar de nous indicadors del benestar
Distingir les diferents «economies»
Des de l'economia de mercats cap a nous enfocaments
- V. OBJECTIUS I DISPOSITIUS PER TRANSFORMAR LES SOCIETATS DES DE L'ECONOMIA
Modificar la regulació financera
Adequar els instruments monetaris a una economia complexa
Replantejar el sistema impositiu
Redefinir la renda, el treball i l'organització d'empresa
Dissenyar mecanismes polítics participatius

SEGONA PART: RESUM DELS AUTORS SELECCIONATS

- I. CONTRA LES RENDES NO GUANYADES. Maurice Allais (per Maite Giménez)
- II. EL MODEL SÒLID. Joan N. Casals (per Anna Latorre)
- III. RACIONALITZAR LA MONEDA. Agustí Chalaux (per Marc Pintor)
- IV. LA TRANSFORMACIÓ SOCIAL. Òscar Colom (per Stefano Puddu)
- V. L'ECONOMIA DISTRIBUTIVA. Jacques i M. Louise Duboin (per Pere Mora)
- VI. ALTRES PROPOSTES INNOVADORES
Feminitzar la societat. Cristina Carrasco (per Emil Herbolzheimer)
La transformació del treball. André Gorz (per Pere Mora)
Cap a una economia ecològica. Joan Martínez Alier (per Marc Pintor)
L'economia del benestar. Antoni Ricart (per Pere Mora)
Democràcia econòmica. David Schweickart (per Emil Herbolzheimer)

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

MOBILITAT RESIDENCIAL, CONTRAURBANITZACIÓ I CANVI EN L'ESTRUCTURA SOCIAL DE SANTA COLOMA DE GRAMENET.

Tesi de Doctorat presentada al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona. 1995

«La tesi fa l'anàlisi de Santa Coloma de Gramenet com a exemple representatiu d'una dinàmica residencial que està descongestionant tot el nucli de la regió urbana de Barcelona. Estudia les causes que expliquen aquesta tendència migratòria, és a dir, les raons per les quals les baixes del municipi superen substancialment les altes. Estudia les característiques dels que marxen, els llocs de destinació i les conseqüències socials i urbanístiques d'aquests desplaçaments».

L'AUTOR

ANTONI DURÀ i GUIMERÀ. Ha obtingut el títol de Doctor en Geografia per la Universitat Autònoma de Barcelona.

El punt de partida de la tesi és la constatació, a través d'estadístiques publicades, d'un doble fenomen: d'una banda que el saldo migratori de les àrees rurals espanyoles que durant dècades havien estat aportant immigrants esdevenen negatius i, d'altra banda, que els fluxos migratoris amb origen o destinació a la regió urbana de Barcelona són més importants que els que es produeixen en altres zones.

És clar que aquests fenòmens no tenen lloc solament a Santa Coloma sinó que són comuns a tots els municipis molt poblats de la comarca del Barcelonès, començant per la ciutat de Barcelona. Santa Coloma forma part del nucli metropolità que amb la mobilitat residencial perd població mentre els seus emigrants contribueixen al creixement de nuclis petits o mitjans situats, en bona part, en els anells externs de Barcelona. Ara bé, l'especificitat de Santa Coloma es manifesta en les limitacions de tipus econòmic que molts dels seus emigrants troben per escollir el punt de destinació.

Tot i que entre els emigrants el ventall d'edats és molt ampli, hi ha un predomini clar dels situats entre 20 i 34 anys. Pel que fa a les categories socio-econòmiques, l'emigració correspon als

perfils predominants en la població de Santa Coloma: nivells d'instrucció baixos i mitjans, amb escassa representació de les categories superiors, i predomini dels treballadors d'indústries i de la construcció.

La realització d'entrevistes ha permès de reflectir en el treball algunes situacions dels emigrants provinents de o amb destinació a la regió metropolitana de Barcelona. Els habitants de Santa Coloma que opten per sortir del nucli urbà, en bona part passen a ocupar espais poc qualificats dels nous anells metropolitans. En el cas de les urbanitzacions de segona residència, per exemple, es pot afirmar que s'ha anat formant un nou suburbi que en molts aspectes —sanitari, escolar, de transport— es troba en un grau de precarietat molt superior al de Santa Coloma. Cal dir, finalment, que a Santa Coloma, la contraurbanització presenta també la tendència favorable de la descongestió. Sembla ser que aquesta tendència es mantindrà encara durant uns quants anys i això fa que el municipi es trobi en una etapa especialment propícia per a continuar el procés de profundes millores impulsat per l'Ajuntament democràtic.

I. INTRODUCCIÓ

Origen i propòsit de la recerca
Objectius generals i hipòtesis

II. RECERCA D'UN MARC CONCEPTUAL: ELS ESTUDIS SOBRE MOBILITAT RESIDENCIAL I SOBRE CONTRAURBANITZACIÓ

Evolució dels estudis sobre Mobilitat Residencial
Una nova dimensió de la mobilitat residencial: els estudis sobre contraurbanització
Estudis recents sobre mobilitat residencial interna a Catalunya i la regió de Barcelona
L'aportació del marc teòric: tres nivells d'anàlisi de la mobilitat residencial i la contraurbanització
Referències bibliogràfiques

III. LA METODOLOGIA I LES FONTS DE LA INVESTIGACIÓ

L'explotació estadística: mètode, variables i fonts
L'anàlisi qualitativa: l'entrevista amb qüestionari obert
Criteris sobre la validesa de la metodologia i les fonts
Referències bibliogràfiques

IV. L'ESPAI RESIDENCIAL A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA: TRANSFORMACIÓ RECENT D'UNA CIUTAT INDUSTRIAL

Evolució urbana i de l'estructura residencial a la Barcelona industrial: del segle XIX a l'any 1979
Espai i mobilitat residencial en el marc democràtic a l'àrea de Barcelona
El mercat de l'habitatge: nova dinàmica i noves polítiques
La població i el procés de desconcentració residencial
La transformació de la Regió de Barcelona com a condicionant dels fluxos residencials
Referències bibliogràfiques

V. SANTA COLOMA DE GRAMENET: L'EVOLUCIÓ D'UN MUNICIPI DE LA PRIMERA PERIFÈRIA METROPOLITANA

El medi físic i l'evolució històrica com a factors
Santa Coloma avui (1979-1994). La recuperació de la ciutat
L'evolució de Santa Coloma i la descongestió urbana
Referències bibliogràfiques

VI. CARACTERITZACIÓ DELS FLUXOS MIGRATORIS: ANÀLISI DE LES ESTADÍSTIQUES SOBRE ELS MOVIMENTS RESIDENCIALS DE SANTA COLOMA

Altes i baixes de Santa Coloma segons l'actualització del Padró de la Ciutat i de Santa Coloma de Gramenet (1986-1993)
Altes i baixes segons Cens 1991 (Catalunya) (1986-1991)
Altes i baixes del Padró de 1986 (1981-1986)
Altes i baixes segons actualització Padró de la Ciutat de Barcelona (1986-1992)
Altes i baixes segons actualització Padró Ciutat Badalona (1991-1993)
Una dinàmica de descongestió complexa: interpretació de les dades sobre mobilitat residencial a Santa Coloma

VII. ENTREVISTES SOBRE MOBILITAT RESIDENCIAL INTRAMETROPOLITANA A SANTA COLOMA DE GRAMENET

Perfil dels entrevistats, motius de canvis i itineraris
Visions de Santa Coloma i dels llocs d'origen o de destinació
Consideracions finals

VIII. RESULTATS I CONCLUSIONS

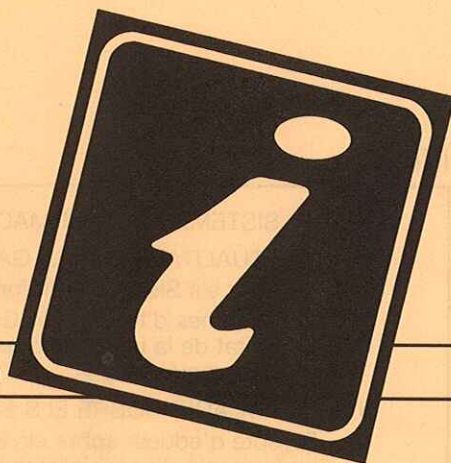
BIBLIOGRAFIA GENERAL

ANNEX 1. ESTADÍSTIQUES

ANNEX 2. ENTREVISTES

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

URBAMEDIA, UN SISTEMA D'INFORMACIÓ GEOGRÀFICA PER ANALITZAR LA CIUTAT DE GIRONA EN CONCEPTES CLAU. EXPERIMENTACIÓ A LES CIÈNCIES SOCIALS DE L'ENSENYAMENT SECUNDARI OBLIGATORI.

Tesi de Doctorat presentada al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona. 1995

«L'objectiu del treball és establir una metodologia didàctica per introduir els Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG) a l'ensenyament secundari de Catalunya a través de l'aprenentatge de la ciutat. Com a exemple, es fa una aplicació sobre la ciutat de Girona».

L'AUTOR

DAVID COMAS i VILA. Ha obtingut el títol de Doctor en Geografia per la Universitat Autònoma de Barcelona.

Estem davant d'un canvi molt important en el coneixement del territori. Les tecnologies de la informació permeten representar l'espai en bases de dades geogràfiques, amb moltes més possibilitats que qualsevol mapa convencional.

Els Sistemes d'Informació Geogràfica són una tecnologia especialitzada en el tractament informàtic de dades geogràfiques, de cartografia digital i per les capacitats que incorporen han esdevingut d'una gran importància i una gran rellevància per a conèixer el territori.

Dels tres nivells educatius —primari, secundari i universitari— només l'universitari ha respost i integrat amb una certa rapidesa i encert els SIG en els currículums de les disciplines geogràfiques. El curs 1992-93 més de 200 universitats europees oferien classes sobre SIG. A l'Estat espanyol la xifra rondava les 30 universitats amb l'oferta d'uns 50 cursos, la immensa majoria iniciats els primers anys dels 90. A l'ensenyament secundari només s'han realitzat algunes experiències pilot, a Amèrica del Nord i a Europa. Hi ha en marxa dues iniciatives molt interessants, una als Estats Units i una altra al Regne Unit sobre SIG i la Unesco té un programa educatiu sobre 'SIG i Teledetecció', que ha produït ja alguns fruits. A Catalunya s'han engegat als anys 90 diverses experiències pilot, gairebé sempre a l'empara del Programa d'Informàtica Educativa de la Generalitat de Catalunya. La motivació inicial d'aquest treball va venir després de la nostra participació en algunes d'aquestes experiències i després dels encerts i les

frustracions que en resultaren.

La primera part del treball és un estat de la qüestió sobre la introducció dels Sistemes d'Informació Geogràfica a l'ensenyament secundari obligatori. A banda d'explicar breument la utilitat dels SIG, analitza el marc educatiu i el lloc que ocupa la geografia, dins de l'àrea de coneixement «ciències socials». També argumenta l'enfocament adoptat en el treball, la geografia radical, revisa els corrents didàctics i defensa del constructivisme com a enfocament superador, integrador de les teories de l'aprenentatge i les seves implicacions en el camp de l'ensenyament de la geografia.

La segona part presenta en primer lloc, els trets essencials de la ciutat dels anys noranta, sense entrar en cap cas concret, ordenats en quatre conceptes clau: *permanència, canvi, desigualtat i interdependència*. En segon lloc analitza el cas de la ciutat de Girona a partir d'aquests quatre conceptes clau. En tercer lloc descriu el desenvolupament de l'aplicació Urbamedia sobre la ciutat de Girona; es tracta d'un Sistema d'Informació Geogràfica combinat amb una *interfase hipertext* per analitzar la ciutat de Girona sobre la base dels conceptes clau. En darrer lloc recull l'experimentació de l'aplicació Urbamedia en un centre de secundària, analitzant els resultats i les lliçons que hom pot extreure'n.

La tercera part, molt més breu, recull les conclusions generals de tot el treball, que en endavant han de permetre aplicar la metodologia creada a altres ciutats i a altres temes.

ÍNDEX

PART I. SISTEMES D'INFORMACIÓ GEOGRÀFICA I EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

I. L'ACTUALITAT DE DIVULGAR ELS SISTEMES D'INFORMACIÓ GEOGRÀFICA

Divulgar els Sistemes d'Informació Geogràfica

Els Sistemes d'Informació Geogràfica a l'ensenyament secundari

La utilitat de la informació geogràfica digital

Recapitulació

II. L'EDUCACIÓ SOBRE ELS SISTEMES D'INFORMACIÓ GEOGRÀFICA

El repte d'educar sobre els Sistemes d'Informació Geogràfica

La formació d'especialistes dels Sistemes d'Informació Geogràfica

L'educació universitària. Un estat de la qüestió

Les experiències de SIG en l'educació secundària a nivell internacional

Recapitulació

III. LA GEOGRAFIA A L'ENSENYAMENT SECUNDARI OBLIGATORI

La reforma de l'ensenyament secundari a Catalunya

Estructura de l'ensenyament secundari obligatori

Una educació basada en la concepció constructivista de l'aprenentatge

Els continguts: procediments, conceptes i valors

Els nivells de concreció del disseny curricular

L'àrea de ciències socials de l'ensenyament secundari obligatori

Els continguts *geogràfics* de l'àrea de ciències socials

Una didàctica de la geografia basada en el constructivisme

L'epistemologia i la didàctica de la geografia

Els conceptes clau en la geografia de l'ensenyament secundari obligatori

Recapitulació

PART II. URBAMEDIA, UN SISTEMA D'INFORMACIÓ GEOGRÀFICA PER ANALITZAR LA CIUTAT DE GIRONA

IV. LA CIUTAT DELS ANYS NORANTA EN QUATRE CONCEPTES CLAU

Permanència i canvi en el medi urbà

La ciutat desigual

La interdependència de les ciutats en el món actual

Recapitulació

V. LA CIUTAT DE GIRONA EN QUATRE CONCEPTES CLAU

Permanència

Canvi

Desigualtat en una ciutat benestant

La interdependència de Girona amb el territori

Recapitulació

VI. DESENVOLUPAMENT D'UN SIG PER ANALITZAR GIRONA: URBAMEDIA

Delimitació dels requeriments previs del sistema (1993)

Justificació del disseny del sistema

Estructura i contingut de la base de dades

Fonts d'informació de la base de dades

Metodologia de creació de la base de dades

Funcionament de l'aplicació

Recapitulació

VII. APROFITAMENT DIDÀCTIC D'URBAMEDIA EN ELS CENTRES EDUCATIUS

Exercicis didàctics sobre Urbamedia

Les experiències del centre Rafel Campalans amb Urbamedia

Recapitulació

PART III. CONCLUSIONS

VIII. CONCLUSIONS

L'estat de la qüestió

Conceptes clau per analitzar la ciutat

Desenvolupament, estructura i funcionament d'Urbamedia

Aprofitament didàctic d'Urbamedia

Propostes d'ampliació i millora

BIBLIOGRAFIA I ANNEXOS

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

ELS PROGRAMES D'IMMERSIÓ ALS TERRITORIS DE LLENGUA CATALANA

Beca d'investigació a l'Institut Europeu de Programes d'Immersion. 1994

«El treball té com a objectiu analitzar l'estat actual dels anomenats programes d'immersió als tres grans territoris de llengua catalana: Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. Els programes d'immersió tenen una diferent presència a cada un d'ells. Es fa, per tant, una anàlisi separada dels programes d'immersió a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, prèvia una breu descripció de la situació sociolingüística i del marc legal de cada territori.»

L'AUTOR

Catalunya: Joaquim Arnau i Josep M. Artigal. País Valencià: Tudi Torró i Vicent Brotons. Illes Balears: Miquel Sbert i Miquel Vives Madrigal. Coordinació: Josep M. Artigal.

Com ja se sap, l'any 1965 s'inicia al Quebec la primera experiència escolar d'allò que posteriorment seria anomenat Programa d'Immersion. La més explícita de les característiques que distingeixen una experiència escolar d'aquest tipus és el fet que una bona part de les interaccions i activitats escolars hi són vehiculades a través d'una llengua que no és la llengua familiar dels nens i nenes que hi assisteixen. Però un programa d'immersió no és un programa amb dues llengües, sinó un programa que permet l'adquisició de dues llengües. Quan la llengua familiar dels alumnes té una forta presència i un estatus dominant en l'entorn social, l'exposició a aquesta llengua està extraescolarment assegurada. En aquest cas l'escola pot prioritzar l'exposició a una nova llengua. D'altra banda, l'actitud i la motivació dels alumnes i els pares envers la nova llengua de l'escola, són tan responsables de l'èxit o fracàs del seu aprenentatge com les pròpies aptituds acadèmiques de cada alumne. Si les esmentades exposició i motivació són satisfetes respecte a ambdues llengües i el tractament pedagògic és correcte, la immersió comportarà un bon aprenentatge de la nova llengua de l'escola, garantirà el ple desenvolupament de la llengua

familiar, representarà un immillorable punt de partida per accedir a terceres llengües, i no suposarà cap tipus de pèrdua acadèmica o psicològica per als infants que hi assisteixen.

Els programes d'immersió tenen una presència molt notable a Catalunya, lleugerament significativa al País Valencià, i més aviat minoritària a les Illes Balears. Inicialment, hom considerarà que la immersió al català incloïa pàrvuls i cycle inicial de primària, és a dir, alumnes entre quatre i set anys. Posteriorment, hom ha tendit a incloure dins el període d'immersió tot el segon cycle de l'etapa infantil i també tota la primària, això és dels 3 als 12 anys. A Catalunya els programes d'immersió han crescut sorprenentment des de 1978, especialment a causa de la qualitat del treball realitzat per la gran majoria dels mestres i de l'opció majoritària que pares i mares han fet per aquest model. Tanmateix, cal vigilar per tal de garantir les condicions adequades d'implantació quan aquesta experiència educativa arriba a la pràctica generalització. Al País Valencià els programes d'immersió creixen ininterrompudament des de l'any 1985 entre la població de les zones altament castellanitzades, però, pel que fa al futur, cal tenir en compte que els

programes d'immersió lingüística existiran en la mesura que es lliguin a la innovació educativa, a la qualitat escolar traduïda en una metodologia activa i a unes mesures clares dels responsables polítics de l'administració educativa. A les Illes Balears

la immersió lingüística està en una situació precària i compta molt, encara ara, amb la voluntat de sectors docents i poc amb l'aixopluc institucional.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ

Consideracions prèvies. Criteris per definir un programa com d'immersió. Models de programa d'immersió. La dimensió política d'un programa d'immersió. Els programes d'immersió als territoris de llengua catalana. L'estructura del treball.

2. EVOLUCIÓ I ESTAT ACTUAL DE LA LLENGUA CATALANA

3.1. EL PROGRAMA D'IMMERSIÓ A CATALUNYA

El punt de partida sociolingüístic. L'actuació a nivell escolar. Consideracions legals. Conclusions.

3.2. EL PROGRAMA D'IMMERSIÓ AL PAÍS VALENCIÀ

Delimitació del territori analitzat. Situació sociolingüística. Marc legal: definició oficial dels objectius lingüístics i polítics dels programes bilingües escolars al País Valencià. Definició del programa d'immersió des del punt de vista de l'Administració educativa. Implantació i evolució del programa d'immersió: perspectiva històrica. Conclusions.

3.3. EL PROGRAMA D'IMMERSIÓ A LES ILLES BALEARS

Situació sociolingüística. Marc legal general. Marc legal a l'ensenyament. Els models d'escola a les Illes Balears. Els programes d'immersió lingüística a les Illes Balears. Conclusions.

4. RECERCA SOBRE ELS PROGRAMES D'IMMERSIÓ

Introducció. Coneixement del català. Coneixement del castellà. Rendiment en altres continguts acadèmics. Interdependència lingüística i cognitiva. Predicció de l'èxit. Actituds i motivacions. Ús de les llengües. Processos d'ensenyament-aprenentatge. Processos d'adquisició del català com a segona llengua. Valoració dels professors.

5. PROFESSORS

Introducció. Punt de partida legal. Mesures adoptades perquè el professorat en exercici conegui la llengua pròpia del país. Mecanismes perquè el professorat de nou accés tingui la competència lingüística adequada. Procediments proposats per tal de donar als mestres una formació psicopedagògica específica sobre els programes d'immersió.

6. METODOLOGIA, CURRÍCULUM I RECURSOS

7. ASPECTES ADMINISTRATIUS

8. SUPORT DELS SERVEIS NO EDUCATIUS DE L'ADMINISTRACIÓ, I D'ALTRES ENTITATS, AL PROGRAMA D'IMMERSIÓ

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Monografies sobre la Immersió.

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

PUNT A LA

juliol

núm. 27

1995

EL DIARI DE BARCELONA (1987-1994). EL NAUFRAGI D'UN DIARI NACIONAL EN CATALÀ.

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1995

«Aquest treball es proposa analitzar el període del Diari de Barcelona que va des de 1987, any en què reapareix, i ara en català, després de tres anys d'interrupció, fins al 1994, any del seu tancament definitiu. També inclou la resposta a un qüestionari passat a 58 personalitats de la comunicació, com a reflexió final sobre l'experiència d'aquest diari dins el panorama de la premsa en català.»

ELS AUTORS

MARTÍ BENACH, FRANCESC RÀFOLS i DAVID SÀNCHEZ, periodistes.

Al llarg de la seva història, el Diari de Barcelona ha tingut una trajectòria singular. Ja en el moment de néixer, l'1 d'octubre de 1792, es va convertir en el degà de la premsa continental i en el segon diari d'Europa, després de l'anglès The Times (1785). Amb els corresponents alts i baixos, i amb alguns eclipsis obligats, el diari va passar per múltiples i curioses etapes ideològiques: des de la tradicional, monàrquica i conservadora —àmplia i constant— fins a l'afrancesada, la catalanista, la ultradretana i l'autogestionària. Conegut popularment com el *Brusi* —cognom de la família que el va editar a partir de 1814—, el diari sempre s'havia publicat en castellà, tret de dues excepcions: durant l'ocupació napoleònica, que, amb el nom de Diari de Barcelona i del Govern de Catalunya, va editar-se en doble columna en català i francès; i en plena Guerra Civil, incautat per Estat Català, que va ser imprès en català durant un any (1936-1937), amb el subtítol de *portaveu d'Estat Català*. En tots dos casos, va ser a causa de circumstàncies anormals. L'any 1987, en canvi, el diari va ressorgir catalanitzat per voluntat dels seus promotors. Aquell any, precisament, va marcar l'inici de l'etapa més recent del *Brusi*, un període que despertà grans expectatives (a punt de complir el bicentenari, el diari sortia per primer cop íntegrament en català).

Impulsat per l'Ajuntament de Barcelona i dues empreses sòlides (el Grup Zeta i l'ONCE), el diari va reapareixer amb il·lusió i entusiasme, però aviat topà amb més dificultats de les previstes. *Diari de Barcelona (1987-1994), el naufragi d'un diari nacional en català*, és la crònica periodística d'aquell període, set anys d'un diari que reneix famós el 1987 i mor oblidat el 1994. Fou una etapa intensa, plena d'optimisme i vicissituds, però el diari aviat patí les conseqüències d'una contínua inestabilitat. El present treball es proposa descriure i analitzar un període històric que s'inicia tres anys després de l'etapa autogestionària del *Brusi* i que finalitza amb la reconversió del Diari de Barcelona en Nou Diari, una aventura empresarial que l'abocarà al tancament definitiu. Durant aquests anys, el diari aspirava a consolidar-se com el segon mitjà d'àmbit nacional, al costat de l'Avui. El seu fracàs particular va tornar a deixar Catalunya amb un sol diari d'aquestes característiques, i evidència de nou la precària situació de la premsa en català. En aquest sentit, el treball no ha volgut passar per alt l'ocasió de reflexionar sobre aquesta problemàtica. Així, cal entendre que, amb el propòsit d'estimular el debat, al final s'hagi inclòs un capítol i una enquesta dedicats al panorama actual i futur de la premsa en català.

I. EL *BRUSI* EN CATALÀ

LA GESTACIÓ D'UN PROJECTE

L'Ajuntament entra en escena. La concessió al Grup Zeta. Una empresa amb tres socis. L'inici del compte enrere

JOSEP PERNAU I LA CONVIVÈNCIA

Tradicció i modernitat. Resultats frustrants. Adéu als ajuts per la premsa a l'escola. Relleu a la direcció

ENRIC SOPENA O LA BEL·LIGERÀNCIA

El diari anti-CiU. Nous socis públics i privats. Un rotatiu en castellà? Primers rumors de tancament

EL DIARI LOCAL

Objectiu prioritari: reduir despeses. La confirmació de Jaume Boix. La televisió privada i la marxa de Zeta. Apareix la nova fórmula

II. EL CONTROL DE L'ONCE

GARANTIES DE CONTINUÏTAT

Un nou home fort a l'empresa. Modificacions en el «paper de la ciutat». L'enfrontament Boix-Ferrer

LA RETIRADA D'INICIATIVES

Carles Revés assumeix la direcció. Reconversió tecnològica. Canvia tot menys el nom

CAMPANYA CONTRA L'ONCE I DURÁN

Assetjats per la premsa. La lliçó de El Independiente

LA VENDA DEL DIARI

A la recerca d'un comprador. El pre-acord amb Folchi. El Grup 16 i l'operació amb els Dalmau. Més de 3.000 milions en pèrdues

III. L'EXPERIMENT DALMAU

ELS NOUS EMPRESARIS

Acords en temps olímpics. Els germans Dalmau. La continuïtat. Una herència insospitada

L'ADÉU AL *BRUSI*

La gènesi de Nou Diari. Bicentenari anònim. El document de la discòrdia. Últims preparatius

LA SORTIDA DE NOU DIARI

Canvi a l'abril. Tres mesos i prou

LA CRISI FINAL

El repte de Llongueras. Renúncia i tancament

IV. EL PANORAMA DE LA PREMSA EN CATALÀ

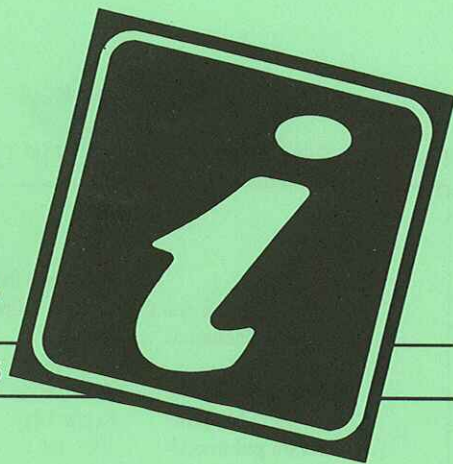
El cas del Diari de Barcelona. Situació actual dels diaris. Perspectives de futur

V. PRESENT I FUTUR: 58 OPINIONS

VI. BIBLIOGRAFIA

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

PUNT A LA

setembre

núm. 28

1995

BIBLIOGRAFIA SOBRE CATALUNYA EN CIÈNCIES SOCIALS PUBLICADA EN LLENGÜES ESTRANGERES

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1995

«És una compilació de referències bibliogràfiques sobre Catalunya en el camp de la sociologia, l'economia i la ciència política, prioritàriament. Recull allò que s'ha publicat en anglès, francès, alemany i italià, des del 1975 en el cas dels llibres, i des del 1990 en el cas d'articles i tesis de doctorat. Existeix una versió informatitzada i una versió escrita, totes dues consultables a la Fundació.»

ELS AUTORS

EUGÈNIA SALVADOR, Directora del Projecte, Professora d'informació i documentació de la Universitat Pompeu Fabra, i
MIREN FERNÁNDEZ, Diplomada en Biblioteconomia i Documentació.

Es tracta d'una bibliografia sobre Catalunya en el camp de les ciències socials. D'acord amb els objectius establerts, el recull inclou cites bibliogràfiques de llibres (publicats des de 1975), articles, tesis de doctorat i ponències (publicats o realitzats des de 1990) en francès, anglès, alemany i italià. Es consideren incloses en l'àmbit de les ciències socials tant la sociologia com l'economia i la ciència política. L'objectiu de la bibliografia és doble: d'una banda vol ser un ajut per als investigadors interessats a conèixer la realitat de Catalunya; de l'altra oferir una panoràmica general de com és vista i analitzada aquesta realitat des de la literatura especialitzada en les ciències socials. Els dos objectius, no pas excloents sinó complementaris, corresponen a les diferents finalitats de les dues institucions que 'han promogut el treball: la Fundació Jaume Bofill i el Comissionat per a Actuacions Exteriors de la Generalitat de Catalunya. D'aquesta bibliografia 'hi ha una versió escrita i una versió informatitzada, en forma de base de dades, que pot ser llegida amb el software Pro-Cite. La base de dades conté un total de 353 referències distribuïdes de la forma següent: 207 llibres, 110 articles, 21 capítols de llibre,

6 tesis de doctorat i 9 informes, ponències o comunicacions. El nombre de registres per idioma dona el resultat següent: 197 en anglès, 110 en francès, 33 en alemany i 13 en italià. S'han consultat els catàlegs informatitzats de les principals biblioteques de Catalunya, les bases de dades en CD-ROM i les bases de dades en línia disponibles internacionalment. La informació de cada referència inclou: la cita bibliogràfica completa, el text complet o el resum del contingut quan s'ha pogut aconseguir, les paraules clau i els encapçalaments de matèria. Entre els articles de revista, els d'economia tracten amb freqüència les perspectives que ofereix Catalunya i/o Barcelona per als inversionistes. En la vessant sociològica tenen un pes important els articles de sociolingüística, mentre que des del camp de la política, el tema de l'autonomia i el de les relacions entre els govern autonòmic i el central estan entre els tractats més sovint. *The Economist* és potser una de les revistes que ofereix les valoracions més completes de la situació a Catalunya.

La bibliografia pot ser consultada en el local de la Fundació en hores prèviament concertades per telèfon.

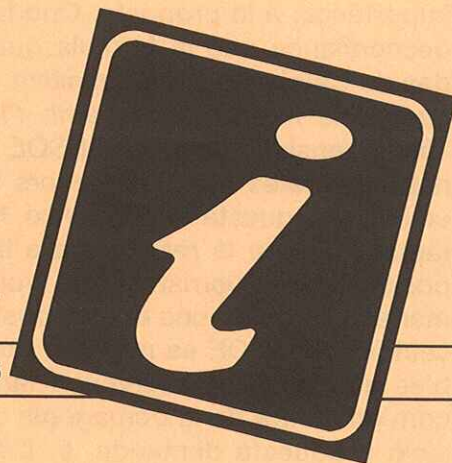

EXEMPLES DE REGISTRES DE LA BIBLIOGRAFIA

32. **Autor(s)** :
Títol : There but for the grace of God: Among European leaders, nobody has taken a harder line against recognition of Slovenia and Croatia than Spain's Felipe Gonzalez
Tipus de document : Article
Idioma : Anglès
Títol publicació : The Economist
Lloc de publicació : Regne Unit
Data de publicació : 1991 Jul 13
Descripció document : 320
ISSN : 0013-0613
Resum :
Paraules clau :
Area temàtica :
Area temàtica (cat.) : Política / Nacionalisme
Font : THE ECONOMIST (CD-ROM)
Accés al document : BLDSC; SWETS; UMI; CASDDS
Data entrada bdd : Novembre 1994
Responsable : Miren Fernández
Text complet : FEAR of separatism is probably stronger in Spain than in any other West European country. The Basques and Catalans both have a claim to self-determination on the basis of their distinctive languages and cultures. Each of their regions has acquired a degree of home rule since the death of Franco in 1975. But neither population has been asked to vote on whether or not to remain in Spain. Nor has a majority in either region pressed for such a vote. There are two reasons for that. Both have been undermined by the events in Yugoslavia. The first reason is the implicit threat contained in Spain's 1978 constitution, which assigns responsibility for safeguarding territorial integrity to the armed forces. Yugoslavia has shown the difficulty of using force to keep people together against their will. Second, moderate nationalists have until now prevailed over radicals. The moderates take the long view, seeing self-determination coming from the redrawing of the internal boundaries of a united Europe. The radicals want to press their claim now, fearing that it will otherwise eventually be smothered under not one but two layers of what they regard as supranational administration. The Yugoslav example threatens to give heart to the radicals. In the Basque country moderate nationalism is split three ways and its radical opponents - represented by the ETA terrorists and their political apologists in Herri Batasuna - are strong. For Jon Idigoras, Herri Batasuna's spokesman, the message from the Balkans is clear: 'The sovereignty of peoples is founded on blood and pain' Anxious not to be outdone in nationalist enthusiasm, the three moderate groups have all declared their support for Slovenia's and Croatia's independence. The moderate leader of the Basque government, Jose Antonio Ardanza, declares that 'the aspirations of peoples must be respected'. His Catalan counterpart, Jordi Pujol, had developed close links with the Slovene government. Last December the Slovene leader, Milan Kucan, visited Catalonia at Mr Pujol's invitation. But Catalonia's nationalism tends to be intensely pragmatic; the radicals are confined to a small fringe. Anyway Mr Pujol needs government goodwill for the transfer of further powers from Madrid to Barcelona. A characteristic recent pronouncement from Mr. Pujol: 'Europe should reflect seriously on the conflict setting Slovenia and Croatia against the rest of Yugoslavia'. If a Slovene or a Croat leader had referred to Catalonia's relations with 'the rest of Spain' he would have been livid
123. **Autor(s)** : Doudies, A.
Títol : Convention : un TGV vers l'Espagne a l'horizon 2005
Tipus de document : Article
Idioma : Francès
Títol publicació : Moniteur des Travaux Publics et du Bâtiment (Le)
Lloc de publicació : França
Data de publicació : 1994
Descripció document : 4702(1):25
ISSN : 0026-9700
Resum : Une convention de financement des études d'avant-projet du TGV Languedoc-Roussillon-Perthuis est signée. Un groupe de travail franco-espagnol est constitué
Paraules clau : Structure administrative / Coopération internationale / Transport ferroviaire / Région / France / Espagne / Catalogne / Train à grande vitesse / Administrative structure / International cooperation / Rail transport / Region / France / Spain / Catalonia
Area temàtica : Administration
Area temàtica (cat.) : Economia / Cooperació internacional / Ferrocarril / Obres públiques
Font : FRANCIS (En línia)
Accés al document : CNRS
Data entrada bdd : Desembre 1994
Responsable : Miren Fernández
Text complet :

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

EL DEBAT DE L'IRPF

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1994

«Es tracta d'una crònica, d'una cronologia i d'un recull de premsa sobre la polèmica que va suscitar la cessió d'un tram de l'IRPF a les comunitats autònomes. Descriu l'evolució de les diverses posicions que polítics i comentaristes de la premsa prenen sobre aquest afer. El període que cobreix el treball és el que va des de setembre de 1992 a juny de 1993.»

L'AUTOR

SALVADOR CARDÚS. Doctor en Ciències Econòmiques (UAB) i professor titular de Sociologia, amb la col·laboració de DANIEL GARRELL, Llicenciat en Ciències Polítiques i Sociologia.

Els acords de finançament autonòmic de 1986 preveïen la seva revisió i l'entrada en vigor d'un nou sistema per al quinquenni 1992-1996. Tanmateix, a causa de retards en les negociacions, no s'acorda el nou sistema fins al 20 de gener de 1992. En l'acord no s'explicita la cessió de l'IRPF, però es deixa oberta la possibilitat que es dugui a terme. Per tal de poder acabar de fixar els criteris d'una possible cessió de l'IRPF, el Consejo de Política Fiscal y Financiera crea un grup de treball que es compromet a tenir la tasca enllestida el 30 de juny de 1992, amb la previsió que el nou sistema comenci a aplicar-se, amb un any de retard, l'1 de gener de 1993. A mig setembre, el mateix vicepresident del govern espanyol Narcís Serra, "insinua" que l'acord es pot retardar perquè no està prou "madur". Durant la tardor s'enverina el debat, es fa palesa la tensió i els titubeigs per totes bandes, i el gener de 1993 no solament no entra en funcionament cap nou sistema, sinó que des del govern central es nega haver contret cap mena de compromís en la cessió de l'IRPF, en contra del que s'havia entès des de Catalunya. A mig mes de març es torna a creure, a causa de diverses declaracions, que la cessió és imminent,

però les eleccions tornaran a ajornar l'acord. Aquesta crònica recull precisament el debat que va tenir lloc entre l'avís d'un nou ajornament el setembre de 1992 i la celebració de les eleccions al juny de 1993, segons el següent esquema: 1. *La politització d'un debat més aviat tècnic.* La lògica informativa en aquest debat s'ha centrat en els aspectes polítics més que no pas en els tècnics. Potser a excepció del mateix PSC, que ha posat l'èmfasi en els aspectes tècnics, tant per a CiU com per a les forces polítiques de l'estat, la dimensió política ha estat preeminent. 2. *L'IRPF i la unitat d'Espanya.* L'argumentació més pujada de to polític i ideològic ha estat relacionar la cessió del 15% de l'IRPF amb la consolidació o la ruptura de l'Estat. El principal impulsor dels temors per la ruptura d'Espanya ha estat el president d'Extremadura, Juan Carlos Rodríguez Ibarra. 3. *El Congrés de Convergència Democràtica de Catalunya.* El mes d'octubre de 1992, però, se celebra el Congrés de Convergència i s'aprova una ponència on es fa referència a la cessió del 100% de l'impost. Aquest element és un incentiu més per la polèmica. Des de CiU s'insisteix en el caràcter obert de la ponència congressual i es resta

importància a la proposta. Queda oberta, però, la desconfiança que la fórmula que ara es reclama des de Catalunya sigui definitiva. 4. *El debat entre guerristes i renovadors, amb l'IRPF de pretext.* Tota la tensió interna en el PSOE entre els anomenats guerristes i els renovadors també queda recollida en aquesta qüestió. Així, hi ha qui veu clarament que en la resistència a la cessió hi ha la posició dels guerristes que voldrien, d'aquesta manera, dificultar una entesa post-electoral. Altres sectors del PSOE es mostren obertament favorables a la cessió i intervenen tant en favor d'ella com en contra de la demagògia utilitzada en oposició a aquesta demanda. 5. *L'IRPF i els pactes post-electorals.* Des d'una perspectiva que contempli la situació post-electoral actual, és significatiu que ja a l'inici de la polèmica, l'octubre de 1992, es comença a parlar de xantatge i merca-

deig. I això es fa tant des d'instàncies del govern de l'Estat com des dels comentaristes d'alguns mitjans de comunicació. 6. *El PP i la margarida: ara sí, ara no.* És més difícil saber quina ha estat la posició del PP en tot l'afer. Des d'aquesta formació política s'havia acusat d'electoralista la cessió del 15%, tot i que uns mesos abans es mostrava favorable a una "federalització financera" de l'Estat. A l'interior del PP, la cessió també era motiu de divergències.

Aquest treball, amb la presentació de les diverses posicions que polítics i comentaristes de la premsa prenen sobre un afer concret, en aquest cas la cessió del 15% de l'IRPF a les comunitats autònomes, ens mostra un dels elements més significatius que operen en la creació de l'opinió pública.

ALGUNS DELS COMENTARIS DE PREMSA MÉS SIGNIFICATIUS SOBRE LA POLÈMICA

Avui	1992: 15 de setembre, 29 de setembre, 30 de setembre, 5 d'octubre, 20 d'octubre, 23 d'octubre, 25 d'octubre, 14 de novembre. 1993: 25 de gener, 5 d'abril, 6 d'abril, 22 d'abril, 30 de maig.
La Vanguardia	1992: 16 de setembre, 24 de setembre, 28 de setembre. 1993: 17 de març, 22 de març, 27 de març.
El Observador	1992: 19 de setembre, 20 d'octubre, 21 d'octubre. 1993: 23 de gener, 13 de març, 7 d'abril, 12 de maig, 2 de juny.
ABC	1992: 6 d'octubre, 12 d'octubre, 7 de novembre. 1993: 17 de març.
La Gaceta de los Negocios	1992: 5 d'octubre, 7 d'octubre, 30 d'octubre, 4 de novembre.
Diari de Barcelona	1992: 9 d'octubre, 28 de novembre. 1993: 20 de gener, 3 d'abril.
El País	1992: 14 d'octubre, 19 d'octubre, 21 d'octubre, 10 de novembre, 11 de novembre. 1993: 9 de gener, 17 de gener, 12 de febrer, 12 d'abril.
El Mundo	1992: 5 d'octubre.
Hoy	1992: 23 d'octubre. 1993: 15 de febrer.
El Punt	1992: 12 de novembre.
El Periódico	1993: 9 de gener, 21 de gener, 23 de gener, 17 de març, 24 de març, 3 de maig, 6 de maig.
Expansión	1993: 22 de gener.
Cinco Días	1993: 16 de març.
Alerta	1993: 14 d'abril.
Diario de Ibiza	1993: 28 d'abril.
Regió 7	1993: 17 de maig.

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

BASES EPISTEMOLÒGIQUES DEL PROJECTE «PHILOSOPHY FOR CHILDREN»

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1995

«Treball sobre el mètode “Filosofia per a nens” de M. Lipman introduït experimentalment en un grup d'escoles de Catalunya. Es concep la filosofia com una activitat involucrada en els processos educatius, i es concep l'educació com una recerca, una descoberta. Aquest projecte de Lipman es proposa posar en joc les bases que garanteixen el coneixement en sentit ampli.»

L'AUTOR

CARLA CARRERAS I PLANAS, Llicenciada en Filosofia per la Universitat Autònoma de Barcelona, sota la direcció de Josep Maria Terricabras.

En analitzar les bases epistemològiques del projecte de M. Lipman, l'autora repassa, en primer lloc, l'obra de John Dewey (1859-1952) que tracta la qüestió de la relació entre filosofia i educació i que ha influït clarament en el pensament de Lipman. El projecte «Philosophy for children» va néixer per la necessitat d'impulsar —ja des dels graus més elementals— la millora de les habilitats de raonament que permeten portar els nens a comprometre's en un diàleg en grup al voltant de conceptes filosòfics tradicionals com ara «correcte», «just», «bo» o «vertader». Com a professor de lògica, però també com a persona preocupada per la democràcia, Lipman havia constatat que sense reflexió crítica i reconstrucció creativa consistentes no pot garantir-se l'exercici de la democràcia. Lipman està convençut de la gran importància de la filosofia en aquesta qüestió i, així, la pregunta inicial: què és i per a què ha de servir l'educació? es completa amb un: què és i per a què ha de servir la filosofia? La filosofia en aquest projecte ja no és una mera especulació desinteressada sinó que apareix íntimament relacionada amb l'educació, una educació que no és de cap manera una mera

transmissió de coneixements. Segons l'autora, «Philosophy for children» no és, doncs, una simple metodologia sinó que posa en joc les característiques essencials del pensament mateix. En tant que projecte educatiu recull les influències de tota una sèrie de pensadors que s'han dedicat al fenomen educatiu i que havien mostrat el seu descontentament amb el resultat de l'educació convencional: Mead, Vygotsky, Dewey, Piaget, entre altres. De les seves teories Lipman extreu les característiques formals i metodològiques que basteixen «Philosophy for children». Per exemple, les anàlisis de Piaget sobre el desenvolupament intel·lectual del nen han servit a Lipman de punt de referència a l'hora d'estructurar i seqüenciar les habilitats que cal potenciar en cada etapa. El projecte es proposa posar en joc les característiques de la filosofia mateixa. Així, de l'anàlisi del currículum podem extreure'n aquells elements que s'erigeixen com a condicions de possibilitat de l'activitat filosòfica, d'una banda i d'una educació per a la democràcia, d'una altra. Raonabilitat, experiència, recerca i diàleg sorgeixen tant de la mateixa naturalesa de la filosofia com de l'educació. Són alhora ele-

ments d'una filosofia reconstruïda i assumpcions del paradigma reflexiu. Així doncs **experiència, raonabilitat i comunitat de recerca** són els elements bàsics d'aquest projecte i els components

imprescindibles de l'activitat filosòfica i de la pràctica educativa.

ÍNDEX

I. INTRODUCCIÓ

II. EL CONCEPTE «FILOSOFIA»

Genealogia del concepte «filosofia»
Dewey i Lipman: La filosofia com a activitat

III. BASES EPISTEMOLÒGIQUES DE «PHILOSOPHY FOR CHILDREN»

RAONABILITAT

Racionalitat o raonabilitat?
Habermas i la racionalitat comunicativa
La «nova retòrica» de Perelman
Lipman: vers una *appropriateness*

EXPERIÈNCIA

Dewey: «En el principi era l'experiència»
Lipman: Les experiències significatives

COMUNITAT DE RECERCA

El diàleg filosòfic
El mètode socràtic
La *Ideale Sprechsituation* de Habermas
Perelman i la «teoria de l'argumentació»
Lipman: diàleg i comunitat

EPÍLEG: LES BASES I EL CURRÍCULUM

IV. LA FILOSOFIA QUE EDUCA

Educació i paradigmes educatius
Dewey i Lipman: elements per a un canvi de paradigma
Filosofia i educació
El paper social del filòsof

V. CONCLUSIÓ

VI. BIBLIOGRAFIA

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).